

KOMMUNIKATIV YONDASHUV VA SUN'IY INTELLEKT INTEGRATSIYASI ASOSIDA INGLIZ TILI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Boynazarova Barchinoy Abdusalom qizi

Pedagog, ingliz tili va adabiyoti

Annotatsiya: Mazkur maqolada kommunikativ yondashuv va sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarini integratsiyalash asosida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Ingliz tilini o'qitishda o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, real muloqot vaziyatlarini tashkil etish, individual ta'lim ehtiyojlarini hisobga olish hamda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, sun'iy intellekt vositalari yordamida og'zaki nutq, tinglab tushunish, o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirish, o'quvchilarga individual teskari aloqa berish va ta'lim jarayonini moslashtirish yo'llari ko'rib chiqilgan. AI texnologiyalaridan foydalanishda o'qituvchining yetakchi roli, axborotning ishonchliligi, akademik halollik va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqolada kommunikativ yondashuv va sun'iy intellekt imkoniyatlarini uyg'unlashtirish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kommunikativ yondashuv, sun'iy intellekt, ingliz tilini o'qitish, raqamli ta'lim, kommunikativ kompetensiya, interaktiv metodlar, individual ta'lim, adaptiv o'qitish, teskari aloqa, ta'lim texnologiyalari.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida xorijiy tillarni o'qitish metodikasini takomillashtirish, o'quvchilarning amaliy til ko'nikmalarini rivojlantirish va ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, ingliz tili xalqaro muloqot, ilm-fan, texnologiya va kasbiy faoliyatning muhim vositasi bo'lgani sababli uni samarali o'rgatish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Shu sababli kommunikativ yondashuv va sun'iy intellektni uyg'unlashtirish ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirishning istiqbolli yo'nalishi sifatida namoyon bo'lmoqda.

Maqolaning maqsadi kommunikativ yondashuv va sun'iy intellekt integratsiyasi asosida ingliz tilini o'qitishning metodik imkoniyatlarini aniqlash, amaliy usullarini yoritish hamda ushbu jarayonni samarali tashkil etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

1. Kommunikativ yondashuvning nazariy va metodik asoslari

Kommunikativ yondashuv xorijiy tilni o'rganishda til birliklarini amaliy muloqot bilan bog'lashga asoslanadi. Ushbu yondashuvda grammatik qoidalar va lug'at boyligi alohida maqsad sifatida emas, balki muloqotni amalga oshirish vositalari sifatida qaraladi.

Kommunikativ kompetensiya o'quvchining grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzishi bilan birga, til vositalaridan vaziyatga mos, tushunarli va maqsadga muvofiq foydalanish qobiliyatini ham qamrab oladi. Bunda tilning grammatik, sotsiolingvistik, diskursiv va strategik jihatlari muhim ahamiyatga ega.

Ushbu metodlar o'quvchilarning tilni amaliy qo'llashiga, mustaqil fikrlashiga va muloqot jarayonida faol ishtirok etishiga yordam beradi. Biroq ayrim o'quvchilar sinf oldida gapirishdan tortinishi, talaffuz xatolaridan xavotirlanishi yoki yetarli mashq qilish imkoniyatiga ega bo'lmasligi mumkin. Sun'iy intellekt vositalari ana shu qiyinchiliklarni kamaytirishda qo'shimcha yordamchi vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin.

2. Sun'iy intellektning ingliz tilini o'qitishdagi imkoniyatlari

Sun'iy intellekt — ma'lumotlarni tahlil qilish, tilni qayta ishlash, matn yaratish, nutqni tanish va ayrim vazifalarni avtomatlashtirishga qodir texnologiyalar majmuasidir. Ingliz tilini o'qitishda ushbu texnologiyalar o'quv materiallarini tayyorlash, mashqlarni moslashtirish va o'quvchilarga teskari aloqa berishda qo'llanishi mumkin.

Birinchidan, AI asosidagi suhbat vositalari o'quvchilarga ingliz tilida muloqot

qilishni mashq qilish imkonini beradi. O'quvchi muayyan mavzu bo'yicha savollar berishi, javoblar tuzishi va suhbatni davom ettirishi mumkin. Bu usul, ayniqsa, og'zaki nutq amaliyoti yetarli bo'lmagan sharoitlarda foydali bo'lishi mumkin.

Ikkinchidan, sun'iy intellekt yozma nutqni takomillashtirishda yordam beradi. O'quvchi yozgan matnidagi grammatik, imloviy va uslubiy kamchiliklarni aniqlash uchun AI vositalaridan foydalanishi mumkin. Bunda tayyor matnni to'liq ko'chirib olishdan ko'ra, xatolar sababini tushunish va ularni mustaqil tuzatish ustuvor bo'lishi kerak.

Uchinchidan, AI o'quvchilarning bilim darajasiga mos materiallar tayyorlashga ko'maklashadi. Masalan, bir mavzu bo'yicha boshlang'ich darajadagi sodda matn, o'rta darajadagi kengaytirilgan matn va yuqori darajadagi tahliliy matn yaratish mumkin. O'qituvchi mazkur materiallarni tekshiradi va o'quv maqsadlariga mosligini baholaydi.

3. Kommunikativ yondashuv va sun'iy intellekt integratsiyasining metodik modeli

Kommunikativ yondashuv va AI integratsiyasini samarali tashkil etish uchun ta'lim jarayonini bir-biri bilan bog'liq bosqichlar asosida rejalashtirish maqsadga muvofiq.

Birinchi bosqich — diagnostika va maqsadni belgilash.

O'qituvchi o'quvchilarning ingliz tilini bilish darajasi, muloqot ko'nikmalari va individual ehtiyojlarini aniqlaydi. Shundan so'ng darsning kommunikativ maqsadi belgilanadi. Masalan, "o'quvchi sayohat mavzusida savol bera oladi va javob qaytara oladi" kabi aniq natija tanlanadi.

Ikkinchi bosqich — kommunikativ vaziyatni yaratish.

O'quvchilarga real hayotga yaqin vaziyat taqdim etiladi. Masalan, aeroportda ro'yxatdan o'tish, mehmonxonada xona band qilish yoki chet ellik mehmon bilan tanishish. Ushbu vaziyat o'quvchilarning yangi so'z va grammatik tuzilmalarni amalda qo'llashiga imkon beradi.

Uchinchi bosqich — AI yordamida mashq qilish.

O'quvchilar o'qituvchi belgilagan vazifa asosida AI vositasi bilan dialog

tuzishi yoki suhbatni mashq qilishi mumkin. Masalan, sun'iy intellekt mehmonxona xodimi rolini bajaradi, o'quvchi esa mehmon sifatida savollar beradi. O'quvchi suhbat davomida iboralarni qo'llash, savollar tuzish va javoblarni tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kommunikativ yondashuv va sun'iy intellekt integratsiyasi asosida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biridir. Kommunikativ yondashuv o'quvchilarning ingliz tilida real muloqot qilish, fikrini ifodalash, suhbatdoshni tushunish va til vositalaridan vaziyatga mos foydalanish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Sun'iy intellekt esa ushbu jarayonni individual mashqlar, virtual suhbatlar, yozma ishlarni tahlil qilish va tezkor teskari aloqa orqali qo'llab-quvvatlaydi.

Umuman olganda, kommunikativ yondashuv va sun'iy intellekt imkoniyatlarini maqsadli uyg'unlashtirish ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish va individual ta'lim ehtiyojlarini qondirishga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu metodikaning samaradorligini turli yosh guruhlar va til bilish darajalarida tajriba-sinov orqali o'rganish hamda aniq baholash mezonlari asosida tahlil qilish muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J. J. Chet til o'qitish metodikasi. — Toshkent: O'qituvchi, 2012.
2. O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-son.
3. Yevropa Kengashi. Tillarni o'rganish, o'qitish va baholash bo'yicha umumevropa kompetensiyalari: qo'shimcha jild. — Strasburg: Yevropa Kengashi nashriyoti, 2020.
4. Miao F., Holmes W. Ta'lim va tadqiqotlarda generativ sun'iy intellektdan foydalanish bo'yicha tavsiyalar (*Guidance for Generative AI in Education and*

Research). — Parij: UNESCO, 2023. <Link url="<https://unesdoc.unesco.org/>" title="UNESCO raqamli kutubxonasi"/>.

5. Miao F., Shiohira K., Lao N. O'qituvchilar uchun sun'iy intellekt kompetensiyalari asoslari (*AI Competency Framework for Teachers*). — Parij: UNESCO, 2024. <Link url="<https://www.unesco.org/>" title="UNESCO rasmiy sayti"/>.